

SODBA SODIŠČA (prvi senat)

z dne 20. januarja 2011 *

V zadevi C-90/09 P,

zaradi pritožbe na podlagi člena 56 Statuta Sodišča, vložene 27. februarja 2009,

General Química SA s sedežem v Alavi (Španija),

Repsol Química SA s sedežem v Madridu (Španija),

Repsol YPF SA s sedežem v Madridu,

ki jih zastopata J. M. Jiménez-Laiglesia Oñate in J. Jiménez-Laiglesia Oñate, odvetnika

pritožnice,

* Jezik postopka: španščina.

druga stranka v postopku je

Evropska komisija, ki jo zastopata F. Castillo de la Torre in E. Gippini Fournier, zastopnika, z naslovom za vročanje v Luxembourg,

tožena stranka na prvi stopnji,

SODIŠČE (prvi senat),

v sestavi A. Tizzano (poročevalec), predsednik senata, J.-J. Kasel, M. Ilešič, E. Levits in M. Safjan, sodniki,

generalni pravobranilec: J. Mazák,
sodna tajnica: R. Şereş, administratorica,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 29. aprila 2010,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca na obravnavi 14. septembra 2010

izreka naslednjo

Sodbo

- ¹ Družbe General Química SA (v nadaljevanju: GQ), Repsol Química SA (v nadaljevanju: RQ) in Repsol YPF SA (v nadaljevanju: RYPF) v pritožbi predlagajo razveljavitev sodbe Sodišča prve stopnje Evropskih skupnosti (zdaj Splošno sodišče) z dne 18. decembra 2008 v zadevi General Química in drugi proti Komisiji (T-85/06, v nadaljevanju: izpodbijana sodba), s katero je navedeno sodišče zavrnilo tožbo, vloženo zoper Odločbo Komisije 2006/902/ES z dne 21. decembra 2005 v zvezi s postopkom na podlagi člena 81 Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti in člena 53 Sporazuma EGP proti podjetjem Flexsys NV, Bayer AG, Crompton Manufacturing Company Inc. (nekdanji Uniroyal Chemical Company Inc.), Crompton Europe Ltd, Chemtura Corporation (nekdanji Crompton Corporation), General Química SA, Repsol Química SA in Repsol YPF SA (Zadeva COMP/F/C.38.443 – Kemikalije v industriji gume) (UL 2006, L 353, str. 50) (v nadaljevanju: sporna odločba), s katero je bila navedenim družbam zaradi sodelovanja v vrsti sporazumov in pri usklajenih ravnanjih solidarno naložena globa.

Dejansko stanje

- 2 Družba GQ je družba španskega prava, ki izdeluje nekatere kemične snovi za industrijo kavčuka. Družba GQ je hčerinska družba v stoddstotni lasti družbe RQ, ki je v stoddstotni lasti družbe RYPF.

- 3 Komisija Evropskih skupnosti je 12. aprila 2005 pritožnicam vročila obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah v zvezi s postopkom na podlagi člena 81 ES in člena 53 Sporazuma o Evropskem gospodarskem prostoru z dne 2. maja 1992 (UL 1994, L 1, str. 3).

- 4 S sporno odločbo je Komisija določila, da sta družbi RQ in RYPF – ki se skupaj imenujeta „Repsol“ – solidarno odgovorni za kršitev, ki jo je storila družba GQ.

- 5 V zvezi s tem je Komisija v tej odločbi navedla, da je mogoče *a priori* šteti, da je matična družba odgovorna za nezakonito ravnanje svojih hčerinskih družb, nad katerimi ima stoddstotni nadzor, vendar lahko ta družba izpodbija domnevo, da je na te družbe dejansko odločilno vplivala.

- 6 Komisija je pojasnila, da s trditvijo, da matična družba ni neposredno sodelovala v kartelu oziroma o njem ni bila obveščena, ali s trditvijo, da svojih hčerinskih družb ni spodbujala k nezakonitemu ravnanju, ni mogoče izpodbiti navedene domneve. Komisija je tudi menila, da za to, da bi se izpodbila navedena domneva, ne zadostuje trditev, da družbi RQ in RYFP nista prevzeli odgovornosti za vsakodnevno poslovanje družbe GQ niti odgovornosti za poslovođenje te družbe.

- 7 Poleg tega je Komisija ugotovila, da je v obravnavanem primeru edini član upravnega odbora družbe GQ kljub prenosu svojih pooblastil za poslovanje te družbe še vedno deloval kot „povezava“ med družbama GQ in RQ, prek katere so bili matični družbi posredovani podatki o prodaji, proizvodnji in poslovnih izidih. Poleg tega se je izkaz poslovnega izida družbe GQ konsolidiral v izkazu poslovnega izida družbe „Repsol“, zaradi česar so se dobički in izgube družbe GQ kazali v dobičkih in izgubah skupine.
- 8 Na podlagi teh okoliščin je Komisija v členu 1, od (f) do (h), sporne odločbe ugotovila, da so pritožnice od 31. oktobra 1999 do 30. junija 2000 s sodelovanjem pri več sporazumih in usklajenih ravnanjih, ki so se nanašali na določanje cen in izmenjavo zaupnih informacij glede nekaterih kemičnih snovi, namenjenih za uporabo v industriji kavčuka v Evropskem gospodarskem prostoru, kršile člen 81 ES in člen 53 Sporazuma o Evropskem gospodarskem prostoru z dne 2. maja 1992.
- 9 Zato je Komisija v členu 2(d) navedene odločbe družbam GQ, RQ in RYPF naložila globo v višini 3,38 milijona EUR, za plačilo katere so solidarno odgovorne.

Postopek pred Splošnim sodiščem in izpodbijana sodba

- 10 Pritožnice so 8. marca 2006 v sodnem tajništvu Splošnega sodišča vložile tožbo na podlagi člena 230 ES, v kateri so predlagale razglasitev delne ničnosti sporne odločbe.

- 11 V utemeljitev tožbe so navedle tri tožbene razloge. Prvi se je nanašal na očitno napako pri presoji in na neobstoje obrazložitve v zvezi s solidarno odgovornostjo pritožnic. Drugi in tretji tožbeni razlog – ki v nadaljevanju ne bosta obravnavana, ker nista predmet pritožbe – sta se nanašala na to, da naj bi Komisija pri izračunu globe večkrat napačno uporabila pravo, ter na napako pri presoji, na neobstoje obrazložitve in na kršitev načela enakega obravnavanja pri uporabi obvestila o ugodni obravnavi.
- 12 V zvezi s prvim tožbenim razlogom je Splošno sodišče v točki 58 izpodbijane sodbe najprej opozorilo na sodno prakso Sodišča, ki izhaja iz sodb z dne 25. oktobra 1983 v zadevi AEG Telefunken proti Komisiji (107/82, Recueil, str. 3151, točka 49) in z dne 16. novembra 2000 v zadevi Stora Kopparbergs Bergslags proti Komisiji (C-286/98 P, Recueil, str. I-9925, točka 26), v skladu s katero okoliščina, da je hčerinska družba ločen pravni subjekt, ne zadostuje za izključitev možnosti, da se njeno ravnanje pripiše matični družbi, še zlasti kadar hčerinska družba o svojem ravnanju na trgu ne odloča samostojno, ampak se v bistvu ravna po navodilih matične družbe.
- 13 Splošno sodišče je nato v točki 59 izpodbijane sodbe navedlo, da v skladu s prav tako dobro ustaljeno sodno prakso v posebnem primeru, ko ima matična družba stodoletni nadzor nad hčerinsko družbo, ki je storila kršitev, velja izpodbojna domneva, da ta matična družba dejansko odločilno vpliva na ravnanje svoje hčerinske družbe (s sklicevanjem na sodbo Splošnega sodišča z dne 27. septembra 2006 v zadevi Avebe proti Komisiji, T-314/01, ZOdl., str. II-3085, točka 136 in navedena sodna praksa), tako da sta ti dve družbi eno podjetje v smislu člena 81 ES (s sklicevanjem na sodbo Splošnega sodišča z dne 15. junija 2005 v združenih zadevah Tokai Carbon in drugi proti Komisiji, imenovano „Tokai II“, T-71/03, T-74/03, T-87/03 in T-91/03, točka 59). Zato mora matična družba, ki pred sodišči Skupnosti izpodbija odločbo Komisije, s katero ji je bila naložena globa zaradi kršitve, ki jo je storila njena hčerinska družba, izpodbiti navedeno domnevo s predložitvijo dokazov, da je bila njena hčerinska družba neodvisna, v zvezi s čimer se je Splošno sodišče med drugim sklicevalo na zgoraj navedeno sodbo Stora Kopparbergs Bergslags proti Komisiji (točka 29).

- 14 Splošno sodišče je v točki 60 izpodbijane sodbe še poudarilo, da se je Sodišče v navedeni sodbi Stora Kopparbergs Bergslags proti Komisiji poleg tega, da se je sklicevalo na stoddotno lastništvo kapitala hčerinske družbe, sklicevalo tudi na druge okoliščine, in to zgolj zato, da bi predstavilo vse okoliščine, s katerimi je Splošno sodišče utemeljilo svojo presojo v odločbi, ki se je izpodbijala v navedeni zadevi, in ne zato, da bi navedeno domnevo pogojevalo z obstojem dodatnih indicev.
- 15 Splošno sodišče je v točki 62 izpodbijane sodbe torej presodilo, da za uporabo domneve, da matična družba odločilno vpliva na ravnanje hčerinske družbe na trgu, zadošča, da Komisija dokaže, da ima matična družba celoten kapital hčerinske družbe. Komisija lahko zato odloči, da je matična družba solidarno zavezana za plačilo globe, ki je bila naložena njeni hčerinski družbi, ker je bila ta udeležena pri nezakonitih sporazumih, tudi če se ugotovi, da matična družba ni bila neposredno udeležena pri teh sporazumih, razen če matična družba ne dokaže, da njena hčerinska družba na trgu deluje samostojno.
- 16 Splošno sodišče je zato v točki 63 izpodbijane sodbe presodilo, da je Komisija v obravnavanem primeru „[...] spoštovala sodno prakso Sodišča in [Splošnega sodišča], ko se je za to, da bi protikonkurenčna dejanja družbe GQ pripisala njenim matičnim družbam, sklicevala na to, da je bil kapital družbe GQ v stoddotni lasti njenih matičnih družb [...]“.
- 17 Splošno sodišče je nato v točki 65 izpodbijane sodbe ugotovilo, da družbi RYPF in RQ nista predložili v presojo nobenega dokaza o organizacijskih, poslovnih in pravnih povezavah med njima in družbo GQ, ki bi dokazoval, da je bila ta hčerinska družba poslovno in operativno samostojna.
- 18 Nasprotno, Splošno sodišče je v točki 66 izpodbijane sodbe presodilo, da okoliščine, ki jih je Komisija izpostavila v točki 262 obrazložitve sporne odločbe – in sicer, da je edini član upravnega odbora družbe GQ vedno deloval kot „povezava“ z družbo RQ, da je družba RYPF izkaze poslovnega izida družb GQ in RQ konsolidirala na ravni

skupine in da sta družbi RQ in RYPF podali skupen odgovor na obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah – kažejo na to, da gre za enoten gospodarski subjekt.

- 19 Poleg tega je Splošno sodišče v točkah 68 in 69 izpodbijane sodbe presodilo, da je že sama okoliščina, da je družba RQ po tem, ko je bilo 27. septembra 2002 opravljeno preiskovalno dejanje v poslovnih prostorih družbe GQ, tej družbi 22. oktobra 2002 odredila, naj odpravi vsa ravnanja, ki bi lahko pomenila kršitev pravil o konkurenci, zadosten dokaz, da sta družbi RYPF in RQ odločilno vplivali na politiko družbe GQ ne le na trgu, ampak tudi glede nezakonitega ravnanja, ki je predmet sporne odločbe.
- 20 Splošno sodišče je v točkah od 71 do 76 izpodbijane sodbe zaradi celovitosti preučilo, ali je Komisija – kot so to zatrjevale pritožnice – v sporni odločbi napačno presodila dokaze, ki so jih predložile pritožnice, oziroma ali jih zmotno ni upoštevala:

„71 V zvezi s tem se mora ugotoviti, da niti zaradi okoliščine, da so dejavnosti hčerinske družbe drugačne – celo popolnoma – od dejavnosti skupine, oziroma niti zaradi poskusa matične družbe – povrh vsega neuspešnega –, da proda svojo hčerinsko družbo, ni mogoče ovreči domneve, da sta družbi RQ in RYPF odgovorni. Čeprav se skupine podjetij in holdinške družbe pogosto ukvarjajo z različnimi poslovnimi dejavnostmi in občasno prodajo katero od svojih hčerinskih družb, bi se vseeno šteje za enotno podjetje za namene člena 81 ES (glej v tem smislu sodbo Splošnega sodišča z dne 27. septembra 2006 v zadevi Akzo Nobel proti Komisiji, T-330/01, ZOdl., str. II-3389, točki 78 in 82).

72 Poleg tega je Komisija na zahtevo tožnic za predložitev listin Sodišču predložila listino, ki je vsebovala zapisnike sej upravnega odbora družbe RQ od 1998 do 2000 in v kateri so bili navedeni poslovni izidi družbe GQ, sklep o prodaji deleža družbe GQ v družbi Silquímica, SA in o prodaji nepremičnin družbe GQ. Ta lista v vseh odločilnih točkah potrjuje ugotovitve Komisije v [sporni] odločbi. Če

ima upravni odbor družbe RQ pomembno vlogo pri več bistvenih področjih strategije družbe GQ, kot sta prodaja nepremičnin ali prodaja holdinga, in si v zvezi s tem pridržuje dokončno odločitev, iz tega izhaja, da izvaja odločilen vpliv nad ravnanjem družbe GQ.

- 73 Glede trditve v zvezi s tem, da ni bilo prekrivanja članov v organih družb tožnic, je treba ugotoviti, da iz dopisa z dne 5. aprila 2004, ki ga je družba GQ poslala Komisiji in so ga tožnice predložile v predhodnem postopku, izhaja, da je bil g. [zaupno] od 1996 do 2000 predsednik upravnega odbora družbe GQ in od 1998 do 1999 hkrati član upravnega odbora družbe RQ. Poleg tega je treba izpostaviti, da so tožnice na obravnavi na vprašanje o tej temi vsaj posredno priznale, da je navedeno prekrivanje obstajalo.
- 74 Glede na zgoraj navedeno sodno prakso tudi ni mogoče uspeti s trditvijo, da v [sporni] odločbi Komisija ni preverila dejanskih dokazov, iz katerih je izhajalo, da so le vodilni delavci družbe GQ odločali o poslovni politiki družbe in jo izvajali, ne da bi bila družba RQ o tem predhodno obveščena ali bi v to privolila. Enako velja za trditev, da se podatki, ki jih je družba GQ dala družbi RQ, niso nanašali na poslovno politiko, pač pa na poslovne izide hčerinske družbe.
- 75 Glede odnosa med družbama GQ in Repsol Italia se mora ugotoviti, da je Komisija v [sporni] odločbi pravilno zavrnila trditev tožnic glede domnevnega konflikta interesov med družbo GQ in njenima matičnima družbama z navedbo, da družba RYPF konsolidira izkaze poslovnega izida skupine, ki jo sestavljajo številne hčerinske družbe, med njimi družbi GQ in Repsol Italia. Poleg tega je Komisija pravilno ugotovila, da bi bila zaradi tega odnosa lahko okrepljena domneva, da gre za enotno podjetje.

- 76 Na podlagi navedenih okoliščin se mora skleniti tako, kot je Komisija sklenila v [točki] 264 [obrazložitve] v [sporni] odločbi, da tožnicam ni uspelo ovreči domneve o odgovornosti matičnih družb.“
- 21 Končno, Splošno sodišče je v točki 77 izpodbijane sodbe pojasnilo, da z nobeno od trditev, ki so jih družbe pritožnice navedle podredno, ni mogoče uspešno izpodbiti sporne odločbe.
- 22 Zlasti je Splošno sodišče v točkah od 78 do 83 navedene sodbe presodilo, da – kot je to mogoče ugotoviti na podlagi upoštevne sodne prakse na obravnavanem področju – domneva odgovornosti, ki izhaja iz lastništva kapitala, ne velja le v zadevah, kjer obstaja neposredna zveza med matično družbo in njeno hčerinsko družbo, ampak tudi v zadevah, kakršna je obravnavana, kjer je ta zveza zaradi obstoja vmesne hčerinske družbe posredna.
- 23 Na podlagi navedenih ugotovitev je Splošno sodišče v točki 84 izpodbijane sodbe zavrnilo prvi tožbeni razlog, ki je bil naveden v utemeljitev tožbe za razglasitev ničnosti.
- 24 Ker je Splošno sodišče menilo, da tudi drugi tožbeni razlogi niso utemeljeni, je v točki 157 izpodbijane sodbe to tožbo zavrnilo v celoti.

Predlogi strank

25 Pritožnice v pritožbi Sodišču predlagajo, naj:

- izpodbijano sodbo razveljavi v delu, v katerem je bil zavržen tožbeni razlog, ki se nanaša na očitno napako pri presoji in na neobstoj obrazložitve glede solidarne odgovornosti tožečih strank;
- člena 1(g) in (h) ter 2(d) sporne odločbe razglasi za nična v delu, v katerem se ta odločba nanaša na družbi RYPF in RQ kot solidarno odgovorni za kršitev člena 81(1) ES, ki jo je storila družba GQ, in podredno, v delu, v katerem se nanaša na družbo RYPF, in
- v obeh primerih primerno zniža naloženo kazen.

26 Komisija Sodišču predlaga, naj:

- pritožbo zavrne in
- pritožnicam naloži plačilo stroškov.

Pritožba

- 27 Pritožnice v utemeljitev pritožbe navajajo dva pritožbena razloga, ki se nanašata na napačno uporabo prava v zvezi s tem, da se družbama RQ in RYPF pripiše odgovornost za kršitev člena 81(1) ES, ki jo je storila družba GQ.

Prvi pritožbeni razlog: napačna uporaba prava v zvezi s tem, da se družbi RQ pripiše odgovornost za kršitev člena 81(1) ES, ki jo je storila družba GQ

- 28 Prvi pritožbeni razlog, ki ga navajajo pritožnice, je v bistvu razdeljen na tri dele.

Prvi del: Splošno sodišče naj bi nepravilno uporabilo domnevo o odločilnem vplivu matične družbe, ki ima stoddstotni nadzor nad hčerinsko družbo, na ravnanja te hčerinske družbe

– Trditve strank

- 29 Po mnenju pritožnic je Splošno sodišče napačno uporabilo pravo, ker je zmotno menilo, da lahko Komisija, da bi matični družbi pripisala odgovornost za nezakonito

ravnanje hčerinske družbe, katere 100 % kapitala je v njeni lasti, uporabi merilo, ki ni v nikakršni zvezi s kršitvijo, ki jo je storila ta hčerinska družba.

- 30 S sodbo z dne 10. septembra 2009 v zadevi Akzo Nobel in drugi proti Komisiji (C-97/08 P, ZOdl., str. I-8237) naj bi sicer bila potrjena zakonitost uporabe domneve v zvezi s tem. Vendar naj bi morala Komisija, da bi lahko taki matični družbi pripisala ravnanje njene hčerinske družbe, navesti dodatne indicе.
- 31 Zato naj Komisija ne bi mogla biti oproščena obveznosti, da v vsakem primeru preveri, ali je ta matična družba izvajala dejansko oblast vodenja nad svojo hčerinsko družbo in ali je ta v bistvenem upoštevala prejeta navodila, kot naj bi bilo izhajalo iz sodb Splošnega sodišča z dne 15. septembra 2005 v zadevi DaimlerChrysler proti Komisiji (T-325/01, ZOdl., str. II-3319, točka 218) in z dne 26. aprila 2007 v združenih zadevah Bolloré proti Komisiji (T-109/02, T-118/02, T-122/02, T-125/02, T-126/02, T-128/02, T-129/02, T-132/02 in T-136/02, ZOdl., str. II-947, točka 132) in v določeni meri iz zgoraj navedene sodbe Sodišča Stora Kopparbergs Bergslags proti Komisiji.
- 32 Po mnenju Komisije je ta trditev v nasprotju z ustaljeno sodno prakso. V zgoraj navedenih sodbah AEG Telefunken proti Komisiji, Stora Kopparbergs Bergslags proti Komisiji in Akzo Nobel in drugi proti Komisiji naj bi namreč Sodišče potrdilo obstoj domneve, da hčerinska družba, nad katero ima matična družba stoo odstotni nadzor, sledi politiki, ki so jo določili isti statutarni organi, ki določajo politiko matične družbe. Na podlagi tega naj bi bilo mogoče matični družbi pripisati odgovornost za kršitev, ki jo je storila njena hčerinska družba, tudi če ne obstaja indic, da je bila ta matična družba vpletena v okoliščine, ki so del storjene kršitve.
- 33 V nasprotju s trditvami pritožnic pa naj uporaba take domneve ne bi pomenila, da je dokazno breme obrnjeno, temveč naj bi bil z njo zgolj določen dokazni standard, ki ga je treba doseči, da bi se matični družbi lahko pripisala odgovornost za tajno dogovorjena ravnanja, v katera je vpletena njena hčerinska družba.

– Presoja Sodišča

- 34 Najprej je treba navesti, da v skladu z ustaljeno sodno prakso pojem podjetja zajema vse subjekte, ki opravljajo gospodarsko dejavnost, ne glede na njihovo pravno obliko in njihov način financiranja (glej zlasti sodbe z dne 28. junija 2005 v združenih zadevah Dansk Rørindustri in drugi proti Komisiji, C-189/02 P, C-202/02 P, od C-205/02 P do C-208/02 P in C-213/02 P, ZOdl., str. I-5425, točka 112; z dne 10. januarja 2006 v zadevi Cassa di Risparmio di Firenze in drugi, C-222/04, ZOdl., str. I-289, točka 107, in z dne 11. julija 2006 v zadevi FENIN proti Komisiji, C-205/03 P, ZOdl., str. I-6295, točka 25).
- 35 Sodišče je tudi pojasnilo, da je treba pojem podjetja v tem kontekstu razumeti tako, da označuje gospodarsko enoto, tudi če s pravnega vidika to gospodarsko enoto sestavlja več fizičnih ali pravnih oseb (sodba z dne 14. decembra 2006 v zadevi Confederación Española de Empresarios de Estaciones de Servicio, C-217/05, ZOdl., str. I-11987, točka 40; zgoraj navedena sodba Akzo Nobel in drugi proti Komisiji, točka 55, in sodba z dne 1. julija 2010 v zadevi Knauf Gips proti Komisiji, C-407/08 P, ZOdl., str. 6375, točka 64).
- 36 Kadar tak gospodarski subjekt krši pravila o konkurenci, mora v skladu z načelom subjektivne odgovornosti za to kršitev odgovarjati sam (zgoraj navedena sodba Akzo Nobel in drugi proti Komisiji, točka 56 in navedena sodna praksa).
- 37 V zvezi z vprašanjem, v kakšnih okoliščinah je lahko pravni subjekt, ki ni storilec kršitve, vendarle kaznovan, iz ustaljene sodne prakse izhaja, da se glede na gospodarske, organizacijske in pravne povezave med matično in hčerinsko družbo ravnanje hčerinske družbe lahko pripiše matični družbi, ker ta hčerinska družba kljub temu, da je ločen pravni subjekt, o svojem ravnanju na trgu ne odloča samostojno, ampak

se v bistvu ravna po navodilih matične družbe (zgoraj navedena sodba Akzo Nobel in drugi proti Komisiji, točka 58 in navedena sodna praksa).

- 38 Ker sta v takšnem primeru matična družba in njena hčerinska družba del iste gospodarske enote in sta eno samo podjetje v smislu člena 81 ES, lahko Komisija odločbo, s katero je naloženo plačilo glob, naslovi na matično družbo, ne da bi bilo treba dokazati, da je bila matična družba pri tej kršitvi osebno vpletena (glej v tem smislu zgoraj navedeno sodbo Akzo Nobel in drugi proti Komisiji, točka 59).
- 39 V zvezi s tem je Sodišče pojasnilo, da v posebnem primeru, ko je matična družba lastnica 100 % kapitala svoje hčerinske družbe, ki je kršila pravila Unije o konkurenci, ta matična družba po eni strani lahko odločilno vpliva na ravnanje te hčerinske družbe, po drugi strani pa obstaja izpodbojna domneva, da ta matična družba dejansko odločilno vpliva na ravnanje svoje hčerinske družbe (glej sodbo Akzo Nobel in drugi proti Komisiji, točka 60 in navedena sodna praksa).
- 40 V teh okoliščinah za domnevo, da matična družba odločilno vpliva na poslovno politiko hčerinske družbe, zadostuje, da Komisija dokaže, da je ves kapital hčerinske družbe v lasti matične družbe. Nato lahko Komisija matično družbo šteje za solidarno odgovorno za plačilo globe, naložene njeni hčerinski družbi, razen če ta matična družba, ki mora to domnevo izpodbiti, ne predloži zadostnih dokazov, da njena hčerinska družba na trgu ravna samostojno (glej zgoraj navedeni sodbi Stora Kopparbergs Bergslags proti Komisiji, točka 29, in Akzo Nobel in drugi proti Komisiji, točka 61).
- 41 Splošno sodišče je v nasprotju s trditvami pritožnic v točki 60 izpodbijane sodbe pravilno navedlo, da čeprav je res, da se je Sodišče v točkah 28 in 29 zgoraj navedene sodbe Stora Kopparbergs Bergslags proti Komisiji poleg tega, da se je sklicevalo na stoddstotno lastništvo kapitala hčerinske družbe, sklicevalo tudi na druge okoliščine, kot sta to, da v zvezi z vplivom, ki ga matična družba izvaja na poslovno politiko

hčerinske družbe, ni bilo oporekanja in to, da sta bili družbi v upravnem postopku skupno zastopani, je Sodišče te okoliščine vendar poudarilo zgolj zato, da bi predstavilo vse okoliščine, s katerimi je Splošno sodišče utemeljilo svoje sklepanje, in ne zato, da bi uporabo zgoraj navedene domneve pogojevalo s predložitvijo dodatnih dokazov glede dejanskega izvajanja vpliva matične družbe na njeno hčerinsko družbo (glej v tem smislu zgoraj navedeno sodbo Akzo Nobel in drugi proti Komisiji, točka 62).

- 42 Iz vsega navedenega izhaja, da Splošno sodišče s tem, da je v točkah od 59 do 63 izpodbijane sodbe presodilo, da je v primeru, ko ima matična družba v lasti 100% kapitala svoje hčerinske družbe, podana izpodbojna domneva, da ta matična družba odločilno vpliva na ravnanje hčerinske družbe, ni napačno uporabilo prava.
- 43 Zato je treba prvi del prvega pritožbenega razloga zavrniti kot neutemeljen.

Drugi del prvega pritožbenega razloga: napake pri presoji vprašanja, ali je matična družba odločilno vplivala na ravnanja hčerinske družbe, nad katero ima stoo odstotni nadzor

– Trditve strank

- 44 Pritožnice navajajo, prvič, da tudi če bi Komisija lahko domnevala, da je matična družba dejansko odločilno vplivala na ravnanje hčerinske družbe, katere stoo odstotni kapital je v njeni lasti, je Splošno sodišče s tem, da je prekomerno omejilo možnosti za

izpodbijanje te domneve, vendarle nepravilno uporabilo pravo v zvezi s pravili o dokazovanju, s čimer je uvedlo ureditev avtomatične odgovornosti, ki je v nasprotju z načelom subjektivne odgovornosti.

- 45 Drugič, v zvezi s presojo dokazov, ki so bili predloženi, da bi se izpodbila navedena domneva, pritožnice navajajo, da na podlagi okoliščin, ki jih je Splošno sodišče preučilo v točki 66 izpodbijane sodbe, ni mogoče sklepati, da obstaja en sam gospodarski subjekt.
- 46 Tretjič, pritožnice navajajo, da si je Splošno sodišče v točkah 68 in 69 izpodbijane sodbe napačno razlagalo dopis, s katerim je družba RQ po tem, ko je Komisija opravila preiskovalno dejanje, vsem družbam svoje skupine – med njimi tudi družbi GQ – odredila, naj odpravijo vsa ravnanja, ki bi lahko pomenila kršitev, saj naj ta dopis ne bi dokazoval, da je družba RQ vedela za ravnanja, ki se očitajo družbi GQ.
- 47 Četrtrič, v istih točkah izpodbijane sodbe naj bi bila storjena tudi napaka glede pravne opredelitve in obrazložitve, saj naj ta dopis ne bi bil zadosten dokaz, da sta družbi RQ in GQ enoten gospodarski subjekt.
- 48 Komisija pa navaja, da so v zvezi s tem, da matična družba izpodbija domnevo o odločilnem vplivanju na hčerinsko družbo, v zgoraj navedeni sodbi Akzo Nobel in drugi proti Komisiji določene nekatere smernice, ki potrjujejo, da je bilo sklepanje Splošnega sodišča upravičeno. V tej sodbi naj bi Sodišče presodilo, da je treba pri presoji vprašanja, ali hčerinska družba samostojno odloča o svojih ravnanjih na trgu, preučiti vse upoštevne okoliščine, ki se nanašajo na gospodarske, organizacijske in pravne povezave med to hčerinsko družbo in njeno matično družbo.

49 Po mnenju Komisije pa pritožnice niso dokazale, da je Splošno sodišče nepravilno presodilo te okoliščine.

– Presoja Sodišča

50 V zvezi s prvim očitkom, ki se nanaša na to, da je Splošno sodišče s tem, da je omejilo možnosti matične družbe, da izpodbije domnevo o odločilnem vplivanju na ravnanja hčerinske družbe, katere stoddstotni kapital je v njeni lasti, napačno uporabilo pravo, je treba navesti, da je navedeno sodišče v točki 65 izpodbijane sodbe pravilno presodilo, da je naloga matične družbe, da mu v presojo predloži vse dokaze v zvezi z organizacijskimi, gospodarskimi in pravnimi povezavami med njo in njeno hčerinsko družbo, s katerimi lahko dokaže, da nista enoten gospodarski subjekt.

51 Iz sodne prakse Sodišča namreč izhaja, da je za izpodbitje domneve, da matična družba, ki ima v lasti 100% osnovnega kapitala hčerinske družbe, dejansko odločilno vpliva na to hčerinsko družbo, naloga te matične družbe, da sodišču Unije v presojo predloži vse dokaze v zvezi z organizacijskimi, gospodarskimi in pravnimi povezavami med njo in njeno hčerinsko družbo, s katerimi lahko dokaže, da nista enoten gospodarski subjekt (glej zgoraj navedeno sodbo Akzo Nobel in drugi proti Komisiji, točka 65).

52 Poleg tega je treba poudariti, da v nasprotju s trditvami pritožnic glede na to, da je navedena domneva izpodbojna in da jo je mogoče izpodbiti v vsakem posameznem primeru s sklicevanjem na vse okoliščine, ki jih je navedlo Splošno sodišče, ta domneva ne pomeni, da je matična družba, ki je lastnica celotnega osnovnega kapitala hčerinske družbe, avtomatično odgovorna, saj bi to bilo v nasprotju z načelom subjektivne odgovornosti, na katerem temelji konkurenčno pravo Unije.

- 53 Ta očitek je zato treba zavriniti.
- 54 V zvezi z drugim in tretjim očitkom, ki se nanašata na to, da je Splošno sodišče opravilo napačno presojo, ker naj na podlagi okoliščin, ki jih je presojalo v točki 66 izpodbijane sodbe, ne bi bilo mogoče sklepati, da gre le za en gospodarski subjekt, in da si je v točkah 68 in 69 te sodbe napačno razlagalo navodilo, ki ga je družba RQ poslala družbi GQ, ker naj ta dopis ne bi dokazoval, da je družba RQ vedela za ravnanja, ki se očitajo družbi GQ, je treba navesti, da ta očitka temeljita na napačnem razumevanju upoštevanih delov navedene sodbe.
- 55 Prvič, v nasprotju s trditvami pritožnic Splošno sodišče namreč ni presodilo, da gre za en gospodarski subjekt, na podlagi okoliščin, ki jih je presojalo v točki 66 izpodbijane sodbe. Ugotovilo je le, da te okoliščine, ki jih je Komisija že upoštevala v točki 262 obrazložitve sporne odločbe, kažejo na to, da gre za enoten subjekt, in da torej z njimi ni mogoče izpodbiti domneve, ki bremeni družbo RQ.
- 56 Drugič, v točkah 68 in 69 izpodbijane sodbe Splošno sodišče na podlagi navodila, ki ga je družba RQ poslala družbi GQ, ni sklepalo, da je družba RQ zagotovo vedela za nezakonito ravnanje, ki je očitano družbi GQ, temveč je presodilo, da je že sama navedba pritožnic, s katero so potrdile, da je bilo navedeno navodilo poslano družbi GQ, zadosten dokaz, da je družba RQ odločilno vplivala na politiko družbe GQ.
- 57 V teh okoliščinah je treba zavriniti tudi drugi in tretji očitek kot neutemeljena.
- 58 Pritožnice s četrtem očitkom Splošnemu sodišču v bistvu očitajo pomanjkljivo obrazložitev, ker naj ne bi dovolj izčrpno navedlo razlogov, na podlagi katerih naj bi

v točki 69 izpodbijane sodbe menilo, da je navedena trditev pritožnic glede navodila, ki ga je družba RQ poslala družbi GQ, že sama po sebi zadosten dokaz, da je družba RQ odločilno vplivala na politiko družbe GQ.

- 59 V zvezi s tem je treba opozoriti, da mora v skladu z ustaljeno sodno prakso obrazložitev sodbe jasno in nedvoumno izražati sklepanje Splošnega sodišča, tako da se zainteresirane stranke lahko seznanijo z utemeljitvijo sprejete odločbe in da Sodišče opravi sodni nadzor (glej sodbo z dne 2. aprila 2009 v zadevi France Télécom proti Komisiji, C-202/07 P, ZOdl., str. I-2369, točka 29 in navedena sodna praksa).
- 60 V obravnavanem primeru je Splošno sodišče v točki 69 izpodbijane sodbe ugotovilo le, da že sam dopis, s katerim je družba RQ po tem, ko so bila 27. septembra 2002 opravljena preiskovalna dejanja v poslovnih prostorih družbe GQ, tej družbi odredila, naj odpravi vsa ravnanja, ki bi lahko pomenila kršitev konkurenčnih pravil, zadosten dokaz, da je družba RQ odločilno vplivala na politiko družbe GQ ne le na trgu, ampak tudi glede nezakonitega ravnanja, ki je bilo predmet sporne odločbe.
- 61 Splošno sodišče je s tem postavilo zgolj načelno trditev, ne da bi jasno in nedvoumno navedlo razloge, ki so ga pripeljali do takega sklepa.
- 62 Iz navedenega izhaja, da je bila sodba pomanjkljivo obrazložena, ker Splošno sodišče ni navedlo razlogov, na katerih temelji navedeno sklepanje.
- 63 Zato je ta očitek utemeljen, drugi del prvega pritožbenega razloga pa je treba v preostalem zavrniti.

Tretji del prvega pritožbenega razloga: napačna uporaba prava in nepravilnosti pri obrazložitvi v okviru preučitve dokazov, ki so jih predložile pritožnice, da bi izpodbile domnevo o odločilnem vplivu družbe RQ na ravnanja družbe GQ

– Trditve strank

- ⁶⁴ Pritožnice navajajo več očitkov zoper ugotovitve, ki jih je Splošno sodišče zaradi celovitosti navedlo v točkah od 71 do 75 izpodbijane sodbe.
- ⁶⁵ Prvič, Splošno sodišče naj bi v točki 71 navedene sodbe izkrivilo okoliščino, da je družba GQ opravljala drugačne dejavnosti kot družba RQ, poleg tega pa naj bi ravnalo nepravilno, ker je menilo, da to, da je družba RQ med letoma 1993 in 2004 večkrat skušala družbo GQ prodati tretjim osebam, ni pomembno. Te okoliščine naj bi bile namreč očitni dokaz, da dejavnost družbe GQ družbe RQ ni zanimala.
- ⁶⁶ Drugič, v nasprotju s tem, kar je Splošno sodišče presodilo v točki 72 izpodbijane sodbe, naj bi dejstvo, da je bila v obdobju osmih let med letoma 1998 in 2005 v zapisnikih s sestankov upravnega odbora družbe RQ družba GQ navedena le dvakrat, dokazovalo, da družba RQ ni nikakor vplivala na dejavnosti družbe GQ niti ni v zvezi z njimi posredovala.
- ⁶⁷ Tretjič, po mnenju pritožnic se prekrivanje upravnih organov družb RQ in GQ, na katerega je opozorilo Splošno sodišče v točki 73 izpodbijane sodbe, nanaša le na eno osebo in naj bi torej bilo povsem obrobno dejstvo.

- 68 Četrtrič, Splošno sodišče naj bi v točki 74 izpodbijane sodbe neupravičeno in brez presoje zavrnilo po eni strani dokaze o tem, da so poslovno politiko družbe GQ določali in izvajali le direktorji te družbe, in po drugi strani navedbe, da so se informacije, ki jih je družbi RQ poslala družba GQ, nanašale le na poslovne izide zadnje družbe.
- 69 Petič, glede odnosov med družbo GQ in družbo Repsol Italia naj bi Splošno sodišče v točki 75 izpodbijane sodbe tudi napačno presodilo, da to, da je družba RYPF konsolidirala izkaze poslovnega izida na ravni skupine, potrjuje trditev Komisije, čeprav naj bi neekskluzivno razmerje trgovskega zastopanja med družbo GQ in to družbo dokazovalo, da je bila družba GQ poslovno neodvisna.
- 70 Komisija odgovarja, da pritožnice niso dokazale obstoja izjemnih okoliščin, ki bi izpodbile domnevo, da je matična družba odločilno vplivala na njeno hčerinsko družbo, to je okoliščin, katerih presojo naj Splošno sodišče neupravičeno ne bi opravilo oziroma ki naj bi jih izkrivilo. Trditve pritožnic v zvezi s tem naj bi bile zelo splošne in neutemeljene.

– Presoja Sodišča

- 71 Najprej je treba spomniti, da v skladu z ustaljeno sodno prakso iz člena 225 ES in člena 58, prvi odstavek, Statuta Sodišča izhajajo, da je Splošno sodišče edino pristojno, prvič, za ugotavljanje dejstev, razen če bi vsebinska nepravilnost njegovih ugotovitev izhajala iz listin v spisu, ki so mu bile predložene, in drugič, za presojo teh dejstev. Če je Splošno sodišče ugotovilo ali presodilo dejstva, je Sodišče na podlagi člena 225 ES pristojno, da izvaja nadzor nad pravno opredelitvijo teh dejstev in pravnimi posledicami, ki jih je iz njih izpeljalo Splošno sodišče (glej zlasti sodbe z dne 6. aprila 2006 v zadevi General Motors proti Komisiji, C-551/03 P, ZOdl., str. I-3173, točka 51; z dne 22. maja 2008 v zadevi Evonik Degussa proti Komisiji, C-266/06 P, točka 72, in

z dne 3. septembra 2009 v zadevi Moser Baer India proti Svetu, C-535/06 P, ZOdl., str. I-7051, točka 31).

72 Sodišče zato ni pristojno za ugotavljanje dejstev in načeloma niti za presojo dokazov, ki jih je Splošno sodišče sprejelo v podporo tem dejstvom. Če so bili namreč ti dokazi pravilno pridobljeni in če so bila spoštovana splošna načela prava in pravila postopka, ki veljajo glede dokaznega bremena in dokaznega postopka, samo Splošno sodišče presodi vrednost, ki jo je treba pripisati dokazom, ki so mu bili predloženi. Ta presoja torej, razen ob izkrivljanju teh dokazov, ni pravno vprašanje, ki bi bilo kot tako predmet nadzora Sodišča (zgoraj navedena sodba General Motors proti Komisiji, točka 52, ter sodbi z dne 21. septembra 2006 v zadevi Technische Unie proti Komisiji, C-113/04 P, ZOdl., str. I-8831, točka 83, in z dne 31. januarja 2008 v zadevi Angelidis proti Parlamentu, C-103/07 P, točka 46).

73 V obravnavanem primeru je treba v zvezi z očitki, ki se po eni strani nanašajo na to, da sta bili v točki 71 izpodbijane sodbe izkrivljeni okoliščini, da je družba GQ že pred vstopom v skupino RQ opravljala dejavnosti, ki se razlikujejo od tistih, ki jih opravlja ta družba, in da je družba RQ med letoma 1993 in 2004 skušala prodati družbo GQ, ter po drugi strani na to, da je bila opravljena nepravilna pravna opredelitev dejstev, ki so bila obravnavana v točkah 72, 73 in 75 izpodbijane sodbe, najprej ugotoviti, da pritožnice s temi očitki zgolj izpodbijajo presojo dokazov, ki jo je opravilo Splošno sodišče, pri čemer spodbijajo vrednost, ki jo je Splošno sodišče dalo dokazom, ki jih je upoštevalo v svoji presoji.

74 Ker se pritožnice dejansko ne sklicujejo na izkrivljanje dejstev, na katera je Splošno sodišče oprlo svoje ugotovitve, niti na nepravilno pravno opredelitev teh dejstev, je treba v teh okoliščinah glede na sodno prakso, navedeno v točkah 71 in 72 te sodbe, navedene očitke zavrniti kot nedopustne.

75 Nato je treba v zvezi z očitki, s katerimi skušajo pritožnice dokazati, da je sklepanje Splošnega sodišča nezadostno, celo kontradiktorno, in da je Splošno sodišče napačno

uporabilo pravo v tistem delu obrazložitve izpodbijane sodbe, ki se nanaša na zavrnitev dokazov, ki so jih predložile pritožnice, da bi dokazale, da je družba GQ v razmerju do družbe RQ poslovno in operativno neodvisna, ugotoviti, da Splošno sodišče v točki 74 izpodbijane sodbe ni opravilo vsebinske presoje teh dokazov, temveč je trditve pritožnic zavrnilo zgolj s tem, da se je sklicevalo na sodno prakso, ki jo je navedlo že v izpodbijani sodbi.

- 76 Vendar je treba ugotoviti, da sodna praksa, navedena v točkah od 58 do 60 izpodbijane sodbe, s katero nikakor niso bila določena merila, na podlagi katerih bi bilo mogoče take trditve brez posebne obravnave zavrniti, Splošnemu sodišču dejansko nalaga obveznost – kot je to tudi samo navedlo v točki 65 te sodbe – da presodi vsak dokaz glede organizacijskih, gospodarskih in pravnih povezav med družbama RQ in GQ, s katerim bi bilo mogoče dokazati, da je zadnjenavedena družba v razmerju do svoje matične družbe ravnala samostojno in da torej ti dve družbi nista enoten gospodarski subjekt.
- 77 Tako preverjanje je bilo še toliko nujnejše, ker samostojnost družbe GQ pri izvajanju njene poslovne politike spada med upoštevne okoliščine – kot to izhaja iz sodne prakse Sodišča – na podlagi katerih lahko pritožnice izpodbijejo domnevo, da je družba RQ odločilno vplivala na ravnanja družbe GQ, značaj in pomembnost teh okoliščin pa se lahko spreminja glede na značilnosti vsakega posameznega primera (glej v tem smislu zgoraj navedeno sodbo Akzo Nobel in drugi proti Komisiji, točki 73 in 74).
- 78 Splošno sodišče je torej imelo dolžnost, da obravnava in konkretno presodi dokaze – ki so jih pritožnice predložile, da bi dokazale samostojnost družbe GQ pri izvajanju njene poslovne politike – da bi preverilo, ali je Komisija storila napako pri presoji s tem, da je menila, da s temi dokazi v obravnavanem primeru ni mogoče dokazati, da ta hčerinska družba in družba RQ nista en gospodarski subjekt.

- 79 Iz navedenega izhaja – kot je navedel generalni pravobranilec v točki 51 sklepnih predlogov – da je Splošno sodišče napačno uporabilo pravo s tem, da je v točki 74 izpodbijane sodbe brez konkretnega preizkusa dokazov, ki so jih predložile pritožnice, presodilo, da „glede na navedeno sodno prakso“ s trditvami, ki so bile navedene v dokaz obstoja take samostojnosti, ni mogoče uspeti.
- 80 Zato je treba ta očitek sprejeti, tretji del prvega pritožbenega razloga pa se v preostalem zavrne.

Drugi pritožbeni razlog: napačna uporaba prava v zvezi s tem, da se družbi RYPF pripiše odgovornost za kršitev člena 81(1) ES, ki jo je storila družba GQ

– Trditve strank

- 81 Pritožnice v drugem pritožbenem razlogu trdijo, da je Splošno sodišče s tem, da je odgovornost hčerinske družbe, ki je storila kršitev, avtomatično razširilo na družbo, ki je na vrhu skupine, v katero je ta hčerinska družba vključena, napačno uporabilo pravo.
- 82 Na podlagi take presoje Splošnega sodišča naj bi bila družba RYPF odgovorna za nesposobnost družbe RQ, da izpodbije lastno odgovornost za ravnanja družbe GQ. Iz tega naj bi izhajalo, da se odgovornost za kršitve, ki jih je storila hčerinska družba, sistematično pripiše matični družbi, ki je na vrhu skupine, v katero je ta hčerinska družba vključena, ne da bi se upoštevale okoliščine, ki so značilne za vsak posamezen primer, med drugim število vmesnih družb, narava in dejavnosti teh vmesnih družb ter pravne in gospodarske povezave med njimi.

- 83 Po mnenju Komisije je z novejšo sodno prakso Splošnega sodišča potrjeno, da se domneva o odločilnem vplivanju na hčerinsko družbo lahko uporabi za družbo, ki je na vrhu skupine, tudi če je njen nadzor nad to hčerinsko družbo „oddaljen“ ali „posreden“.

– Presoja Sodišča

- 84 Za odgovor na ta pritožbeni razlog je treba določiti, ali – in eventualno pod katerimi pogoji – lahko Komisija pripiše družbi, ki je na vrhu skupine (v nadaljevanju: holding družba) – v obravnavanem primeru je to družba RYPF – solidarno odgovornost za kršitev konkurenčnega prava Unije, ki jo je storila družba – v obravnavanem primeru družba GQ – katere celotni kapital je v lasti vmesne družbe iz iste skupine – v obravnavanem primeru je to družba RQ – v kateri ima stoddosten nadzor holding družba.
- 85 V zvezi s tem je treba opozoriti, da lahko Komisija v skladu z ustaljeno sodno prakso, na katero je bilo opozorjeno v točkah od 34 do 38 te sodbe, v določenih primerih sprejme sklep, s katerim družbi naloži globo zaradi kršitve konkurenčnega prava Unije, ne da bi pri tem morala dokazati neposredno vpletenost te družbe v to kršitev, in sicer zlasti, če hčerinska družba kljub temu, da je ločen pravni subjekt, ne odloča samostojno o svojih ravnanjih na trgu, temveč v bistvu izvaja navodila, ki ji jih daje njena matična družba.
- 86 Glede na te ugotovitve torej ni mogoče izključiti možnosti, da se vzpostavi solidarna odgovornost holding družbe za kršitve konkurenčnega prava Unije, ki jih je storila hčerinska družba iz njene skupine, v osnovnem kapitalu katere ta holding družba ni neposredno udeležena, če ta holding družba odločilno vpliva na to hčerinsko družbo, tudi če nanjo vpliva le posredno prek vmesne družbe. Tako je zlasti, če hčerinska družba glede na to vmesno družbo o svojih ravnanjih na trgu ne odloča samostojno,

ta vmesna družba pa na trgu tudi ne deluje samostojno, temveč v bistvu izvaja navodila, ki ji jih daje holding družba.

- 87 V takem položaju so namreč holding družba, vmesna družba in zadnja hčerinska družba del istega gospodarskega subjekta in so torej eno samo podjetje v smislu konkurenčnega prava Unije.
- 88 Iz navedenega je razvidno – kot je navedel generalni pravobranilec v točkah 62 in 63 sklepnih predlogov – da obstaja v posebnem primeru, ko ima holding družba v lasti 100 % kapitala vmesne družbe, ki ima sama v lasti 100 % kapitala hčerinske družbe iz njene skupine, ta hčerinska družba pa je kršila pravila konkurenčnega prava Unije, izpodbojna domneva, da ta holding družba odločilno vpliva na ravnanja vmesne družbe in posredno – prek te vmesne družbe – tudi na ravnanje te hčerinske družbe.
- 89 Zato Komisija v tem posebnem primeru lahko odloči, da je holding družba solidarno odgovorna za plačilo globe, ki je naložena zadnji hčerinski družbi iz skupine, razen če ta holding družba ne izpodbije te domneve tako, da dokaže, da bodisi vmesno podjetje bodisi navedena hčerinska družba na trgu ravna samostojno (glej po analogiji zgoraj navedeni sodbi Stora Kopparbergs Bergslags proti Komisiji, točka 29, in Akzo Nobel in drugi proti Komisiji, točka 61).
- 90 Iz navedenega je razvidno, da Splošno sodišče s tem, da je v točki 81 izpodbijane sodbe presodilo, da domneva odgovornosti, ki temelji na tem, da je družba lastnica 100 % kapitala druge družbe, ne velja le takrat, ko obstaja neposredna povezava med matično in hčerinsko družbo, temveč tudi takrat, ko je – kot v obravnavanem primeru – ta povezava ob upoštevanju vmesne družbe posredna, ni napačno uporabilo prava. Zato je Splošno sodišče v točkah 64 in 80 navedene sodbe v bistvu pravilno presodilo, da Komisija pritožnicam lahko naloži solidarno odgovornost, med drugim zaradi

stoodstotne udeležbe družbe RQ v družbi GQ in stoodstotne udeležbe družbe RYPF v družbi RQ.

- 91 Zato je treba drugi pritožbeni razlog zavrniti kot neutemeljen.
- 92 Iz zgoraj navedenega je razvidno, da je treba izpodbijano sodbo razveljaviti v delu, v katerem je bila z njo zavrnjena tožba pritožnic za razglasitev ničnosti sporne odločbe, ker po eni strani Splošno sodišče ni navedlo razlogov, na katerih temelji sklepanje, da je že sam dopis družbe RQ, v katerem je družbi GQ odredila, naj odpravi vsa ravnanja, ki bi lahko pomenila kršitev pravil o konkurenci, zadosten dokaz, da je družba RQ odločilno vplivala na politiko družbe GQ ne le na trgu, ampak tudi glede nezakonitega ravnanja, ki je predmet sporne odločbe, in ker po drugi strani Splošno sodišče ni konkretno preizkusilo dokazov, ki so jih pritožnice predložile, da bi dokazale samostojnost družbe GQ pri določitvi in izvajanju njene poslovne politike.
- 93 V preostalem je treba pritožbo zavrniti.

Tožba pred Splošnim sodiščem

- 94 V skladu s členom 61, prvi odstavek, drugi stavek, Statuta Sodišča lahko to v primeru razveljavitve odločitve Splošnega sodišča samo dokončno odloči o zadevi, če stanje postopka to dovoljuje. V tem primeru je tako.

Trditve strank

- 95 Prvič, pritožnice navajajo, da je družba RQ 22. oktobra 2002 – po tem, ko so bila 27. septembra 2002 opravljena preiskovalna dejanja v poslovnih prostorih družbe GQ – vsem družbam iz svoje skupine, med njimi tudi družbi GQ, odredila, naj odpravijo vsa ravnanja, ki bi lahko pomenila kršitev pravil Unije o konkurenci.
- 96 Ta okoliščina naj bi dokazovala, da družbi RQ in RYPF nista sodelovali pri kršitvah, ki se očitajo družbi GQ, da nista imeli stikov z nobenim od podjetij, ki so vpletena v zadevni kartel, da nista sodelovali niti pri oblikovanju odločitev navedene družbe, niti pri izvajanju teh odločitev in niti pri nadzoru nad izvajanjem teh odločitev, da ju druga podjetja niso obvestila o obravnavanih dejstvih in, končno, da ju tudi družba GQ ni obvestila o svojih ravnanjih.
- 97 Drugič, pritožnice navajajo, da sta družbi RYPF in RQ, da bi izpodbili domnevo o njeni odgovornosti glede navedenih ravnanj, Komisiji v predhodnem postopku predložili več dokumentov, ki dokazujejo, da je bila družba GQ poslovno in operativno samostojna. Te dokaze pa naj bi Komisija nepravilno ovrednotila oziroma naj jih celo ne bi upoštevala.
- 98 Natančneje, Komisija naj bi storila očitno napako pri presoji materialnih dokazov, saj naj bi bila družba GQ pri delovanju na trgu popolnoma samostojna glede na to, da so bila direktorjem te družbe podeljena vsa pooblastila in prokura za opravljanje vseh dejanj, ki se nanašajo na vodenje, poslovodstvo in upravljanje družbe. Poleg tega naj Komisija tudi ne bi navedla, da so bile informacije, ki jih je družba GQ pošiljala družbi RQ, zgolj predložitev poslovnih izidov, ki se nanašajo na proračun in na strateške ali poslovne načrte, ki so jih določili direktorji družbe GQ.

- 99 Komisija pa navaja, da pritožnicam ni uspelo izpodbiti domneve odgovornosti, ki bremeni družbo RQ.

Presoja Sodišča

- 100 Za presojo navedenih očitkov je treba odgovoriti na vprašanje, ali je Komisija storila napako pri presoji s tem, da ni menila, prvič, da navodilo, ki ga je družba RQ poslala družbi GQ, dokazuje, da prvonavedena družba ni vedela za zadevno kršitev, da ni sodelovala pri tej kršitvi ter da svoje hčerinske družbe ni napeljala k storitvi te kršitve, in drugič, da predloženi dokazi glede samostojnosti direktorjev družbe GQ pri določitvi in izvajanju poslovne politike te družbe dokazujejo, da je ta družba o svojem ravnanju na trgu odločala samostojno.
- 101 V zvezi s tem je treba, prvič, glede navodila, ki ga je družba RQ dala družbi GQ, opozoriti, da je bilo to navodilo – kot je razvidno iz spisa – splošne narave in ni bilo namenjeno izključno družbi GQ, temveč vsem družbam iz skupine, ter da je bilo poslano dve leti in pol po tem, ko so se protikonkurenčna ravnanja, ki se očitajo družbi GQ, prenehala izvajati.
- 102 Taki dokazi dejansko kažejo na to, da družba RQ ni vedela za kršitev, ki je očitana družbi GQ, da ni sodelovala pri tej kršitvi niti napeljevala k storitvi te kršitve. Vendar v nasprotju s trditvami pritožnic Komisiji naložitve globe matični družbi ne omogoča to, da je matična družba svojo hčerinsko družbo napeljevala h kršitvi pravil Unije o konkurenci, niti to, da je matična družba neposredno vpletena v kršitev, ki jo je storila hčerinska družba, temveč to, da sta ti družbi en gospodarski subjekt in torej eno podjetje v smislu člena 81 ES (glej v tem smislu zgoraj navedeno sodbo Akzo Nobel in drugi proti Komisiji, točki 59 in 77).

- 103 Zato je treba ugotoviti, da v obravnavanem primeru zgolj okoliščina, da je po eni strani družba RQ zvedela za kršitev šele po tem, ko so bila 27. septembra 2002 opravljena preiskovalna dejanja v prostorih družbe GQ, in da po drugi strani družba RQ ni neposredno sodelovala pri tej kršitvi niti da družbe GQ ni napeljevala k storitvi te kršitve, ne dokazuje, da ti dve družbi nista en gospodarski subjekt. Taka okoliščina za izpodbitje domneve, da je družba RQ dejansko odločilno vplivala na ravnanja družbe GQ, torej ne zadošča.
- 104 Drugič, v zvezi s trditvami, ki se nanašajo na domnevno samostojnost direktorjev družbe GQ pri določitvi in izvajanju poslovne politike te družbe, je treba opozoriti, da dokazi, ki so jih v zvezi s tem predložile pritožnice, ne dokazujejo, da je družba GQ o svojih ravnanjih na trgu odločala samostojno in da zato z družbo RQ nista enoten gospodarski subjekt. Čeprav je res, da nekatere listine, ki so jih predložile pritožnice, dokazujejo, da so bile na direktorje navedene družbe prenesene številne pristojnosti glede posloводства, vodenja in upravljanja družbe GQ, vendarle druge listine iz spisa dokazujejo, da je imela družba RQ glede strategije in poslovne politike družbe GQ v več vidikih pomembno vlogo.
- 105 V zvezi s tem je treba najprej navesti potrdilo tajnika upravnega odbora družbe RQ z dne 7. junija 2005, ki vsebuje izvlečke iz številnih zapisnikov s sej upravnega odbora te družbe, ki so nastali v letih od 1998 do 2005. Iz te listine je razvidno, da je imel upravni odbor družbe RQ v letih 1998 in 2000 pomembno vlogo na več bistvenih področjih politike družbe GQ, zlasti pa je posegel v njeno delovanje 17. aprila 1998, da bi dal dovoljenje za prodajo deleža, ki ga je imela družba GQ v družbi Silquímica SA, in 28. januarja 1999, da bi dal dovoljenje za prodajo nepremičnin družbe GQ.
- 106 Nato je treba ugotoviti, da je v obravnavanem primeru edini član upravnega odbora družbe GQ, ki ga je imenovala družba RQ, zaradi svojega stalnega načina delovanja pomenil povezavo med tema družbama, prek katere je družba RQ stalno prejemale informacije o prodajah, proizvodnji in poslovnih izidih, kot je to ugotovila Komisija v točki 262 obrazložitve sporne odločbe in česar pritožnice dejansko niso izpodbijale.

- 107 Nazadnje, v zvezi z izmenjavo informacij med direktorji družb RQ in GQ dejstvo – ki so ga potrdile same pritožnice – da so bile informacije o tem, v kolikšni meri so strateški in poslovni načrti izpolnjeni, predložene, pomeni dodaten indic, da je družba RQ nadzirala odločitve, ki so jih pripravili in izvajali direktorji družbe GQ.
- 108 V tem kontekstu pa, nasprotno, okoliščina, da so se nekatere od teh informacij nanašale na poslovne izide glede na letne proračune družbe GQ, ni upoštevna, saj mora vsaka matična družba konsolidirati izkaze poslovnega izida na ravni svoje skupine.
- 109 Glede na zgoraj navedeno je treba ugotoviti, da Komisija s tem, da je presodila, da dokazi, ki so jih predložile pritožnice – in ki se nanašajo po eni strani na to, da družba RQ ni vedela za navedeno kršitev, da ni sodelovala pri tej kršitvi in da svoje hčerinske družbe ni napeljevala k storitvi te kršitve, in po drugi strani na način določitve in izvajanja poslovne politike družbe GQ – obravnavani skupaj z drugimi upoštevniimi dokazi iz spisa, ne dokazujejo, da je družba GQ o svojem ravnanju odločala samostojno, in da zato z njimi ni mogoče izpodbiti domneve, da je družba RQ odločilno vplivala na ravnanja družbe GQ, ni storila napake pri presoji.
- 110 Zato je treba očitke, ki so jih v zvezi s tem navedle pritožnice v utemeljitev tožbe za razglasitev ničnosti, zavrniti.
- 111 Zato je treba tožbo za razglasitev ničnosti zavrniti.

Stroški

- 112 Če je pritožba utemeljena in če Sodišče samo dokončno odloči v sporu, v skladu s členom 122, prvi odstavek, svojega poslovnika odloči tudi o stroških.
- 113 V skladu s členom 69(2) tega poslovnika, ki se na podlagi njegovega člena 118 uporablja za pritožbeni postopek, se neuspeli stranki naloži plačilo stroškov, če so bili ti priglašeni. Vendar lahko na podlagi člena 69(3), prvi pododstavek, istega poslovnika Sodišče odloči, da vsaka stranka nosi svoje stroške, če vsaka stranka samo delno uspe.
- 114 Ker so v obravnavanem primeru pritožnice v okviru pritožbenega postopka v bistvenem uspele, vendar s svojimi predlogi niso uspele v okviru tožbe za razglasitev ničnosti, je treba presoditi, da vsaka stranka nosi svoje stroške, ki se nanašajo na ta postopek, in da pritožnice nosijo celotne stroške, ki se nanašajo na postopek na prvi stopnji.

Iz teh razlogov je Sodišče (prvi senat) razsodilo:

- 1. Sodba Sodišča prve stopnje Evropskih skupnosti z dne 18. decembra 2008 v zadevi General Química in drugi proti Komisiji (T-85/06) se razveljavi v delu, v katerem je bila z njo zavrnjena tožba družb General Química SA, Repsol Química SA in Repsol YPF SA za razglasitev ničnosti Odločbe Komisije 2006/902/ES z dne 21. decembra 2005 v zvezi s postopkom na podlagi člena 81 Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti in člena 53 Sporazuma EGP proti podjetjem Flexsys NV, Bayer AG, Crompton Manufacturing Company Inc. (nekdanji Uniroyal Chemical Company Inc.), Crompton Europe Ltd,**

Chemtura Corporation (nekdanji Crompton Corporation), General Química SA, Repsol Química SA in Repsol YPF SA (Zadeva COMP/F/C.38.443 – Kemikalije v industriji gume), ker po eni strani Sodišče prve stopnje ni navedlo razlogov, na katerih temelji sklepanje, da je že sam dopis družbe Repsol Química SA, v katerem je družbi General Química SA odredila, naj odpravi vsa ravnanja, ki bi lahko pomenila kršitev pravil o konkurenci, zadosten dokaz, da je družba Repsol Química SA odločilno vplivala na politiko družbe General Química SA ne le na trgu, ampak tudi glede nezakonitega ravnanja, ki je predmet Odločbe 2006/902, in ker po drugi strani Sodišče prve stopnje ni konkretno preizkusilo dokazov, ki so jih družbe General Química SA, Repsol Química SA in Repsol YPF SA predložile, da bi dokazale samostojnost družbe General Química SA pri določitvi in izvajanju njene poslovne politike.

2. V preostalem se pritožba zavrne.

3. Tožba, ki so jo družbe General Química SA, Repsol Química SA in Repsol YPF SA vložile pri Sodišču prve stopnje Evropskih skupnosti, se zavrne.

4. Vsaka stranka nosi svoje stroške, ki se nanašajo na ta postopek, družbam General Química SA, Repsol Química SA in Repsol YPF SA pa se naloži plačilo celotnih stroškov, ki se nanašajo na postopek na prvi stopnji.

Podpisi